

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Jun 2024

Jul 2024

Action for
Democratic Society
hibrid.info

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Jun 2024

Izdavač: ADS/hibrid.info

Priština, jul 2024

© Sva prava su rezervisana od strane ADS/hibrit.info. Prava intelektualne svojine su zaštićena Zakonom br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu i Zakonom br. 05/L-047 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu.

Nijedan deo ovog izdanja se ne može reprodukovati, čuvati u elektronskim sistemima ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, bilo mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na neki drugi način bez prethodnog pismenog odobrenja izdavača.

Ovaj izveštaj je objavio Action for Democratic Society (ADS) u sklopu projekta “Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije”, a koji je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED).

Sadržaj dokumenta je odgovornost ADS-a i ni na koji način se ne može smatrati da odražava stav NED-a.

Projekat finansiraju:

Projekat realizuju:

Sadržaja

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

Vrste oblasti

Vrste izdavača

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

01. 02. 03. 04. 05. 07.

Uvod

Ovaj sažeti i opisni izveštaj, prvi te vrste na Kosovu do sada, odražava stanje informisanja (dezinformisanja) tokom juna 2024. godine na osnovu podataka koje je obezbedila platforma za proveru činjenica – hibrid.info. Format ovog izveštaja je prvi i jedini te vrste. Prati i prikazuje stanje za period od mesec dana, a ovo je dvadeset četvrtog mesečni izveštaj koji je do sada objavljen.

Ovaj izveštaj je osmišljen od strane platforme za proveru činjenica hibrid.info, deo kosovske nevladine organizacije „ Action for Democratic Society” (ADS) i podržan je od strane američke fondacije „National Endowment for Democracy” (NED) u okviru projekta „Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije“.

Ovaj monitoring izveštaj daje pregled oblika medijskog informisanja o događajima na Kosovu i oko njega. U nastavku ovog izveštaja predstavljene su neke figure (grafikoni) iz baze podataka hibrid.info, podeljene kroz nekoliko kategorija procene koje su deo metodologije za proveru činjenica ove platforme.

Izveštaj tretira 8 uporednih kategorija podataka, sa ciljem da pruži objektivnije pojašnjenje stanja informisanja i da objasni tendencije lošeg informisanja za ovaj period praćenja.

Kategorije praćenja su:

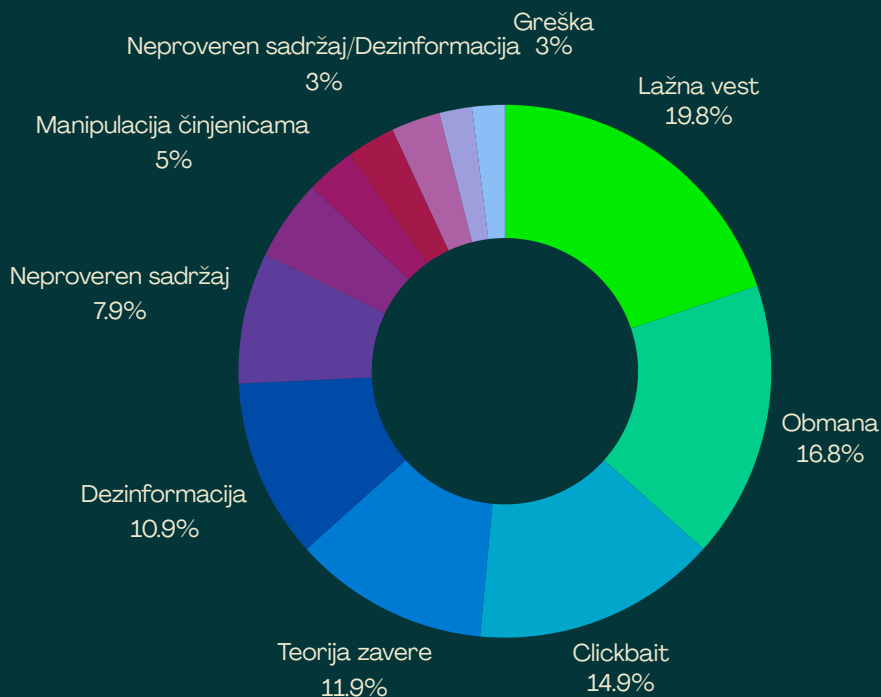
- Procene članaka lošeg informisanja
- Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja
- Oblasti u kojima se stvaraju i prenose članci lošeg informisanja
- Institucije i ličnosti pomenute u člancima lošeg informisanja
- Vrste medija koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Kategorizacija medija na albanskom i srpskom jeziku koji su stvarali i prenosili sadržaje lošeg informisanja
- Vrste objavljivača na društvenim medijima koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Provera i procena iskaza

Sadržaj kojim su se bavili istraživači hibrid.info i koji je poslužio za izradu ovog izveštaja je uglavnom onaj koji je objavljen na albanskom i srpskom jeziku.

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema kategoriji za procenu

Na osnovu praćenja i obrade 65 sadržaja lošeg informisanja tokom juna 2024. godine evidentirano je da su lažne vesti one koje su sa 20 % dominirale kao glavna kategorija lošeg informisanja. Ovu kategoriju prate obmanjujući sadržaj sa 17 %, clickbait sa 15 %, teorije zavere sa 12 % i dezinformacije sa 11 %.

Uprkos činjenici da su tokom prošlog meseca dominirale dezinformacije i obmanjujući sadržaj, ovog meseca lažne vesti, koje su zauzele šesto mesto u prethodnom mesecu, vode sa porastom od 10 % u odnosu na prethodni mesec (sa 10 % u maju 2024. godine na 20 % u junu 2024. godine). To je rezultiralo činjenicom da se pojavilo mnoštvo tema iz oblasti politike i bezbednosti koje su ocenjene kao lažne vesti.

Dok su u prethodnom mesecu (maju) lažni sadržaji prednjačili za 19 % u pogledu kategorija lošeg informisanja, u ovom mesecu se nalaze na drugom mestu sa blagim padom od 2 %. Što se tiče obmana, značajan deo sadržaja iz oblasti društva ocenjen je ovom kategorijom.

Ove dve kategorije prate clickbait članci sa 15 %, koji su porasli u odnosu na mesec maj, kada su zauzeli četvrto mesto (sa 12 % u maju 2024. godine na 15 % u junu 2024. godine). Svi clickbait članci se objavljuju u medijima, gde dominiraju dezinformacije iz oblasti politike. Clickbait članke prate teorije zavere sa blagim povećanjem od 2 % u odnosu na prethodni mesec (sa 10 % u maju 2024. godine na 12 % u junu 2024. godine), i dezinformacije koje su zabeležile pad od 8 % u odnosu na maj (sa 19 % u maju 2024. godine na 11 % u junu 2024. godine).

37 % članaka lošeg informisanja koji su dobili ocenu „lažna vest“ i „obmana“.

Analiza vrsta ocenjivanja

1.1

01. Lažna vest

Skoro sve lažne vesti su objavljene od strane stranica i naloga na društvenim medijima (Facebook, TikTok). Politika i bezbednost su dominantne oblasti u kojima je objavljeno najviše loših informacija. Što se tiče tema, loše informisanje u vezi sa izborima gde se tvrdi da američki ambasador podržava Bedri Hamzu za premijera, da DSK razmatra mogućnost koalicije sa DPK, lažne izborne ankete, naoružanje KBS-a gde je tražena isporuka vojnih vozila, aviona i helikoptera iz Turske.

03. Clickbait

Svi članci sa naslovima objavljeni su u pravim medijima iz oblasti politike koja dominira, zatim crne hronike, kulture, društva i bezbednosti. Iako je tema tragičnih slučajeva (smrti, ubistva) bila glavna tema, govorilo se i o drugim temama, kao što su naoružavanje KBS-a, razgovori o Kosovu, Zajednica opština sa srpskom većinom, itd.

05. Dezinformacija

Sve dezinformacije su objavljene na stranicama i nalogima na društvenim medijima iz oblasti bezbednosti, sporta i politike. Što se tiče tema, kao glavne teme bile su naoružavanje KBS-a i Euro 2024. Dezinformacije su se odnosile na temu naoružavanja KBS-a, gde se tvrdilo da će „vojska Kosova do septembra biti ojačana sa 10.000 vojnika i protivraketnim sistemima i da će Kosovo 2026. godine dobiti donaciju od dva helikoptera od SAD. Što se tiče teme Euro 2024, dezinformisano je da je Rama izjavio da će biti na stadionu kao podrška Srbiji protiv Engleske, a zvaničnik Ministarstva sporta Srbije dezinformisao je o hapšenju Albanaca na Euru 2024.

02. Obmana

Skoro sav sadržaj lošeg informisanja objavljen je na stranicama i nalogima društvenih medija (Facebook, TikTok). Ogromna većina njih bila je iz društvenog sektora, uključujući teme kao što su potraživanja za davanje kredita, proizvodi kojim se tvrdi da leče određene bolesti, besplatni kursevi od strane Vlade, obmanjujuće SMS poruke, finansijska pomoć za lečenje, itd.

04. Teorija zavere

Velika većina teorija zavere objavljena je u medijima na srpskom jeziku. Ovo loše informisanje je iz oblasti politike i bezbednosti, uključujući i teme kao što su neka dešavanja u naseljima sa srpskom većinom koja su tumačena kao tendencija „etničkog čišćenja“, pretnja ratom Albina Kurtija, sever i tvrdnje da se Kurti zalaže za „Veliku Albaniju“.

06. Neproveren sadržaj

Loše informisanje iz ove kategorije objavljeno je u pravim medijima (5 %) i društvenim medijima (3 %). Ovi sadržaji su bili iz oblasti sporta i politike. Tvrdnje da je Žoze Murinjo govorio o reprezentaciji Albanije, da određeni video materijali, koji su se pojavili u medijima i društvenim medijima, predstavljaju navijače reprezentacije, da statua Đerđa Kastriotija – Skenderbega nije prebačena u Dortmund, su neke od tema sa Evropskog prvenstva u fudbalu – Euro 2024.

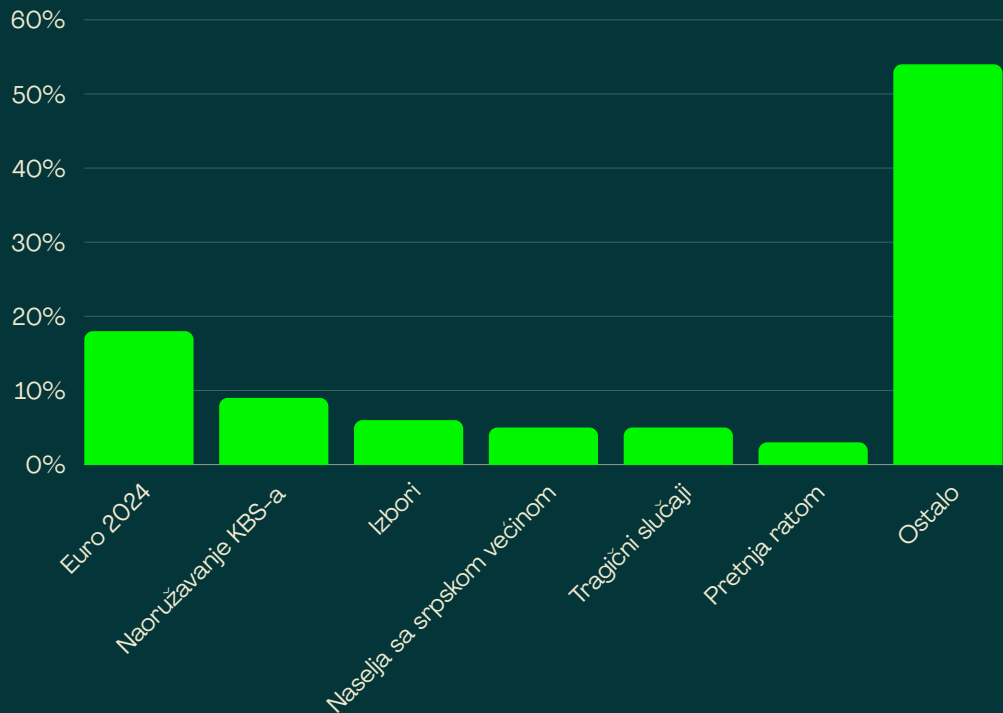
Ostali članci sa sadržajem lošeg informisanja ocenjuju se u sledećim kategorijama: manipulacija činjenicama, dezinformacija/clickbait, neprovereni sadržaj/dezinformacija, greška, manipulacija činjenicama/obmana i manipulacija činjenicama/dezinformacija.

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

2

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema temama

Evropsko fudbalsko prvenstvo - Euro 2024 počelo je sredinom juna, a učešće albanske reprezentacije izazvalo je objavljivanje raznih informacija u medijima i društvenim mrežama. Među ovim objavljenim sadržajima bile su i neosnovane tvrdnje vezane za reprezentaciju Albanije, za fudbalere reprezentacije i navijače. Objavljivanje loših informacija u vezi sa Euro 2024 učinilo je da ova tema dominira tokom juna meseca u kategorizaciji tema o kojima se loše informisalo.

Loša informacija u vezi sa raznim nepotkrijepljenim spekulacijama o snabdevanju KSB-a oružjem, uključujući tešku artiljeriju (helikopteri, tenkovi, avioni) bile su obuhvaćene u teme o kojima se loše informisalo tokom juna. Čak i tokom ovog meseca objavljene su neke dezinformacije i lažne vesti u vezi sa naoružanjem, što je uticalo da se ova tema nađe na drugom mestu po broju loših informacija.

Tokom juna meseca, nekoliko incidenata u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu iskorišćeno je od strane određenih kanala za stvaranje teorija zavere o autorima i nameri ovih dela, bez navođenja konkretnih činjenica.

U okviru sadržaja lošeg informisanja pronađenih tokom ovog meseca, obrađivane su i loše informacije u vezi sa tragičnim slučajevima (smrti i ubistva) u medijima na albanskom jeziku, pretnjom ratom (Kurtija, objavljeno u medijima na srpskom jeziku) i izbornim anketama.

46 % glavnih tema su Euro 2024, naoružanje KBS-a, izbori, naselja sa srpskom većinom, tragični slučajji, pretnja ratom.

Analiza ocene činjenica prema temama

2.1

U nastavku su analizirane četiri glavne teme kojima se bave mediji i različiti izdavači u sažetom obliku prema merenjima platforme hibrid.info kroz metodologiju provere činjenica.

01. Euro 2024

Jedan deo lošeg informisanja sa Evropskog fudbalskog prvenstva - Euro 2024 iz oblasti sporta objavljen je na društvenim medijima (Facebook i TikTok), dok je ostatak u pravim medijima. Na društvenim mrežama objavljene su dezinformacije sa tvrdnjom da je selektor Hrvatske Zlatko Dalić pohvalio reprezentaciju Albanije, da će Rama biti na stadionu kao podrška Srbiji protiv Engleske, da zvaničnik Ministarstva sporta Srbije dezinformiše o hapšenju Albanaca na Euru 2024. Objavljena je manipulacija činjenicama uz tvrdnje da je Ron Đinovci javno izrazio podršku Srbiji protiv Slovenije na Euru 2024, da su se Asani i Ramadani rugali Husajnu nakon utakmice protiv Italije. Na društvenim mrežama je objavljen sadržaj koji generiše veštačka inteligencija sa tvrdnjom da je bivši glumac Arnold Švarceneger pohvalio fudbalsku reprezentaciju Albanije, lažna vest da je bivši nemački fudbaler Lotar Mateus govorio o fudbalskoj reprezentaciji Albanije i neproveren sadržaj video-materijala sa tvrdnjom da je predstavlja navijače reprezentacije u Dortmundu. Dok su pravi mediji objavili neproverene sadržaje sa tvrdnjom da papa Frančesko nije pozdravio reprezentaciju Albanije sa simbolom dvoglavog orla, da je Žoze Murinjo pisao na platformi „X“ o albanskoj reprezentaciji, da je statua Đerđa Kastriota Skenderbega prebačena u Dortmund, da se na objavljenom video materijalu vide navijači reprezentacije pred meč sa Italijom u Dortmundu.

02. Naoružanje KBS-a

Na društvenim mrežama objavljeni su skoro svi sadržaji koji se odnose na naoružavanje KBS-a. Ovi sadržaji su ocenjeni kao lažne vesti i dezinformacije. Kao lažna vest ocenjena je tvrdnja objavljena na društvenim mrežama da je Turska poklonila vojna vozila Kosovu, da će Kosovo snabdevati helikopterima „T129 ATAK“, da su Kosovo i Turska potpisale sporazum za borbenu letelicu Kizilelma. Dok se kao dezinformacija ocenila tvrdnja da će „vojska Kosova do septembra biti ojačana sa 10.000 vojnika i protivraketnim sistemima“, da će Kosovo 2026. godine dobiti donaciju od dva helikoptera od SAD.

03. Izbori

Svi sadržaji lošeg informisanja koji se odnose na temu izbora ocenjeni su kao lažne vesti i objavljivani su uglavnom na društvenim medijima. U lažnim vestima objavljenim na društvenim medijima tvrdilo se da američki ambasador podržava Bedri Hamzu za premijera, da DSK razmatra mogućnost koalicije sa DPK i objavljivanje izmanipulisane ankete za predstojeće izbore na Kosovu. U medijima je objavljen članak sa lažnom tvrdnjom da je u junu sprovedeno istraživanje NDI-a, koje odražava podršku građana političkim partijama na Kosovu.

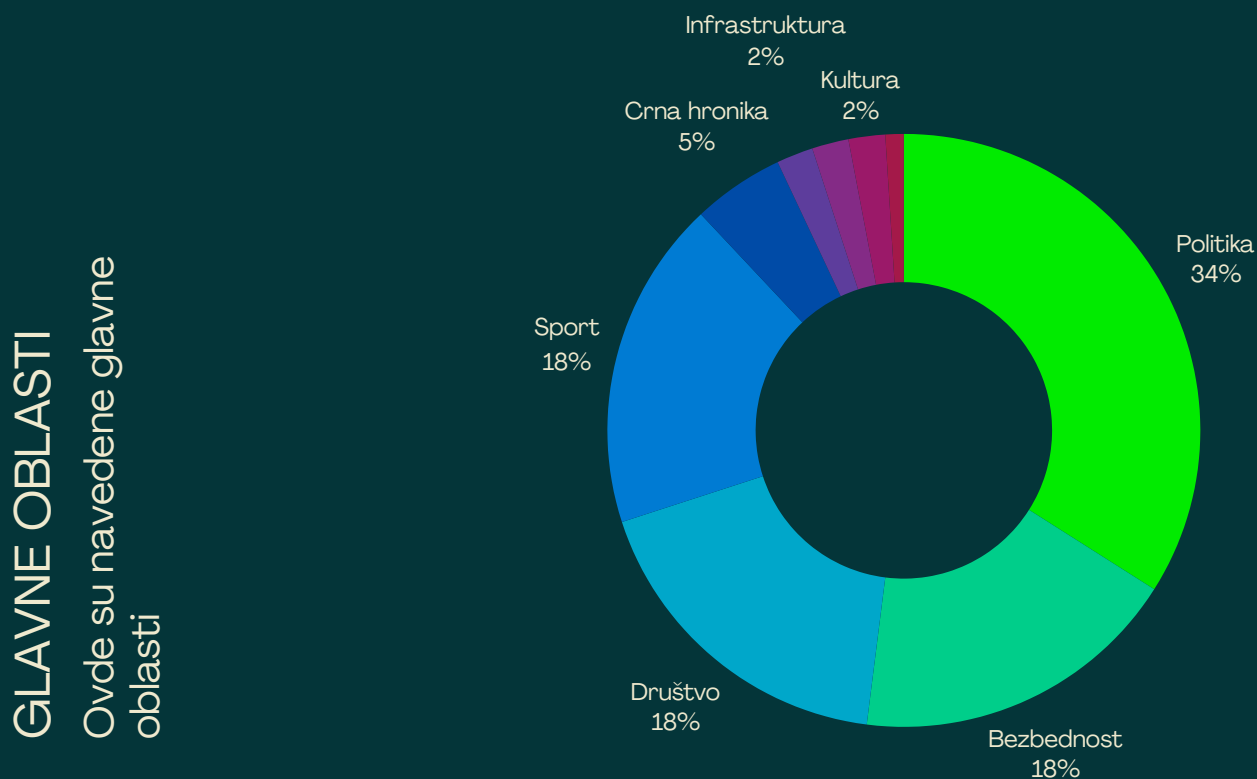
04. Naselja sa srpskom većinom

U pravim medijima na srpskom jeziku objavljeni su sadržaji lošeg informisanja u vezi sa nekim događajima u naseljima sa srpskom većinom i srpskoj zajednici na Kosovu. Ovi sadržaji su ocenjeni kao teorije zavere, uz tvrdnje da je Kurtijeva vlada započela „poslednju fazu zatvaranja svega srpskog” na Kosovu, da su pravosudni postupci Kosova i natpisi „Albanija” u Sušici vezani za „etničko čišćenje” Srba.

3

Vrste oblasti

Na osnovu praćenja i nalaza sadržaja lošeg informisanja koji su obrađeni tokom maja meseca, proizilazi da su različiti izdavači (pravi mediji, sumnjivi portali i društveni mediji) proizveli i prenosili najviše sadržaja lošeg informisanja iz oblasti bezbednosti.

Oblast politike je tokom prošlog meseca (maja) bila na drugom mestu sa 28 %, dok je tokom ovog meseca (juna) sa procentualnim porastom bila na prvom mestu sa 34 %. Loše informisanje iz politike uglavnom je ocenjeno kao lažna vest, clickbait članak, teorija zavere i manipulacija činjenicama. U oblasti politike bilo je lošeg informisanja o raznim temama, gde su najviše preovladavali sadržaji u vezi sa izborima, naseljima sa srpskom većinom, Zajednicom opština sa srpskom većinom, razgovorima o Kosovu, EU-om i Kosovom, priznavanjem Kosova, itd.

Posle politike slede oblasti bezbednosti, društva i sporta, koje tokom ovog meseca dele isti procenat. Bezbednost, koja je tokom prošlog meseca (maja) bila na prvom mestu sa 29 %, tokom juna meseca dezinformacije iz ove oblasti su pretrpele pad od 11 %, čime je ova oblast na drugom mestu sa 18 %. Iz oblasti bezbednosti dominirali su sadržaji ocenjeni kao dezinformacije, teorije zavere i lažne vesti. Što se tiče tema, dominira naoružanje KBS-a, uključujući teme kao što su pretnja ratom, rat u Ukrajini, sever, sukob između Izraela i Hezbolaha, itd.

Oblast društva je pretrpela pad od 5 % u odnosu na prethodni mesec, čime je ova oblast zauzela treće mesto (sa istim procentom drugim mestom). U okviru društvenih tema dominiraju lažni sadržaji za davanje kredita, proizvodi za koje se tvrdi da leče određene bolesti, besplatni kursevi od strane Vlade, medicinske usluge, lažne SMS poruke, novčana pomoć za lečenje, itd.

Zbog Evropskog fudbalskog prvenstva - Euro 2024, sadržaj lošeg informisanja iz oblasti sporta je povećan za 10 % u odnosu na prethodni mesec (sa 8 % u maju na 18 % u junu). Sve loše informacije su se odnosile na Euro 2024 koje su ocenjene kao neprovereni sadržaj, dezinformacija, obmana, lažne vesti, dezinformacija/clickbait, neprovereni sadržaj/dezinformacija, manipulacija činjenicama/obmana i manipulacija činjenicama.

88 % sadržaja lošeg informisanja su iz oblasti politike, bezbednosti, društva i sporta.

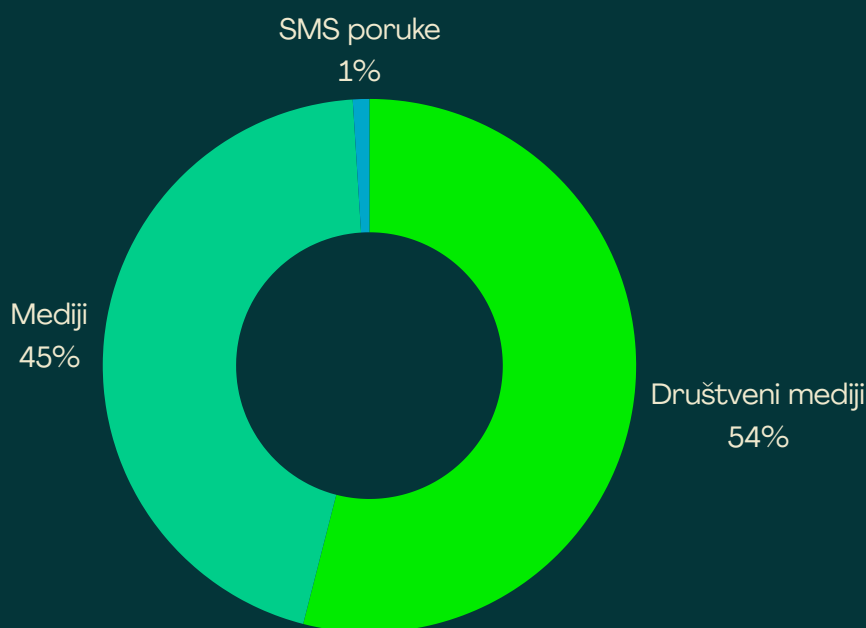
Vrste izdavača

4

Na osnovu nalaza i obrade sadržaja lošeg informisanja, sadržaj lošeg informisanja objavljen na stranicama i nalogima društvenih medija nastavlja da dominira tokom juna. U poređenju sa prethodnim mesecom (majom), loše informacije objavljene na društvenim medijima tokom ovog meseca su smanjene za 13 % (sa 67 % u maju 2024. godine na 54 % u junu 2024. godine). Sav obmanjujući sadržaj i dezinformacije, kao i značajna količina lažnih vesti objavljena je na društvenim medijima, zbog čega dezinformacije objavljene na društvenim medijima dominiraju i ovog meseca.

Loše informisanje, koje je identifikovano i obrađeno tokom ovog meseca, a koje je objavljeno u pravim medijima (informativni portali), zabeležile su porast od 13 % u odnosu na sadržaje objavljene tokom prošlog meseca (sa 32 % u maju 2024. godine na 45 % u junu 2024. godine). Ovo se može objasniti činjenicom da su svi članci sa clickbait naslovima (mediji na albanskom jeziku) i teorijama zavere (mediji na srpskom jeziku) objavljeni u pravim medijima.

RAZLIKA U PROCENTU IZMEĐU
IZDAVAČA SA SADRŽAJOM
LOŠEG INFORMISANJA

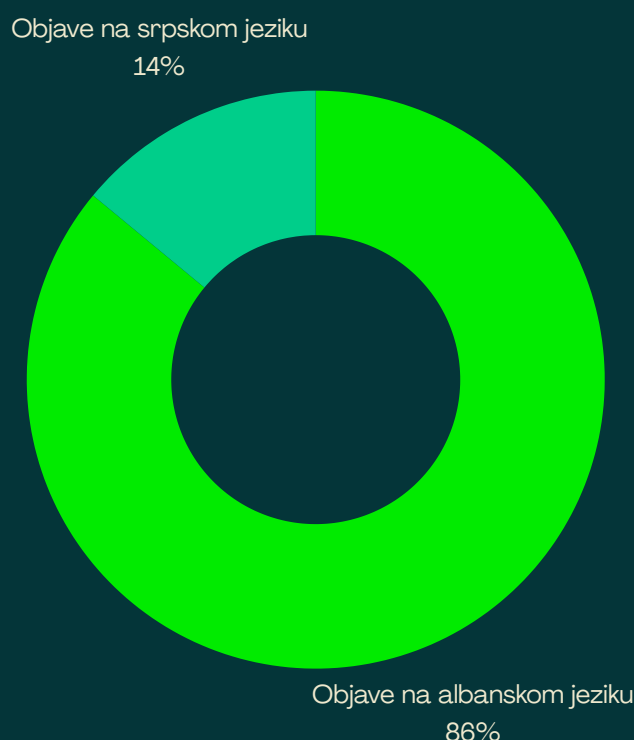
99 % članaka sa sadržajem lošeg informisanja su objavili izdavači na društvenim medijima (54 %) i pravim medijima (45 %).

5

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ovo merenje pokazuje na kom jeziku su objavljeni praćeni članci lošeg informisanja u jednomesečnom periodu, kategorišući medije na albanskom, srpskom i drugim jezicima u odnosu na njihovo izveštavanje o dešavanjima na Kosovu.

PROCENAT MEDIJSKIH OBJAVA NA ALBANSKOM I SRPSKOM JEZIKU

Uzorak praćenja i obrađivanja sadržaja lošeg informisanja sa platforme „hibrid.info“ fokusiran je na loše informisanje na albanskom jeziku, objavljeno u medijima, sumnjivim portalima, kao i na stranicama i nalogima na društvenim medijima. Kao rezultat toga, tokom juna 2024. godine, objave na ovom jeziku činile su 86 % obrađenih slučajeva.

Tokom ovog meseca, u okviru nadgledanja, obrađeni su i sadržaji na srpskom jeziku (14 %) koji se odnose na dešavanja na Kosovu.

Analiza članaka ove kategorije

5.1

U ovom delu izveštaja analiziraju se objave lošeg informisanja objavljene u medijima na albanskom, srpskom i drugim jezicima. Sledi opis njihovog odnosa između kategorizacija, oblasti i tema o kojima se govori.

01. Objave na albanskom jeziku

Nešto više od polovine sadržaja lošeg informisanja na albanskom jeziku objavljeno je na stranicama i naložima na društvenim medijima (52 %), dok je ostatak objavljeno u pravim medijima (34 %) i SMS porukama (1 %). Skoro sve lažne vesti (18 %), obmanjujući sadržaj (15 %) i dezinformacije (9 %) se objavljeni na društvenim medijima. Dok su u pravim medijima objavljeni svi clickbait članci (15 %) i deo neproverenog sadržaja (5 %), greške (3 %), manipulacija činjenicama (3 %). Dok sadržaji lošeg informisanja iz oblasti društva (14 %), politike (12 %), sporta (11 %) i bezbednosti (11 %) dominiraju u društvenim medijima, a u pravim medijima dominira politika (17 %), sport (6 %) i crna hronika (5 %).

02. Objave na srpskom jeziku

Gotovo sav sadržaj lošeg informisanja na srpskom jeziku objavljuju mediji na srpskom jeziku, a neki i na društvenim medijima. Sadržaji lošeg informisanja iz oblasti politike, bezbednosti i društva objavljeni su u medijima i ocenjeni su kao teorije zavere i manipulacija činjenicama/dezinformacije, dok na društvenim medijima dezinformacije iz oblasti sporta. Kao manipulacija činjenicama/dezinformacija ocenjena je manipulacija srpskih medij u vezi sa komentarima Due Lipe u Puli u Hrvatskoj, dok se kao teorija zavere ocenila neosnovana tvrdnja iz oblasti bezbednosti da premijer Kosova Aljbin Kurti preti ratom, da priprema decu za rat, hapsi Srbe radi podsticanja tenzija, a iz oblasti politike povezanost incidenata i natpisa u naseljima sa srpskom većinom, za koje se ne zna počinio i svrha, sa narativom da je cilj „etničko čišćenje“ Srba.

6

Vrste društvenih medija

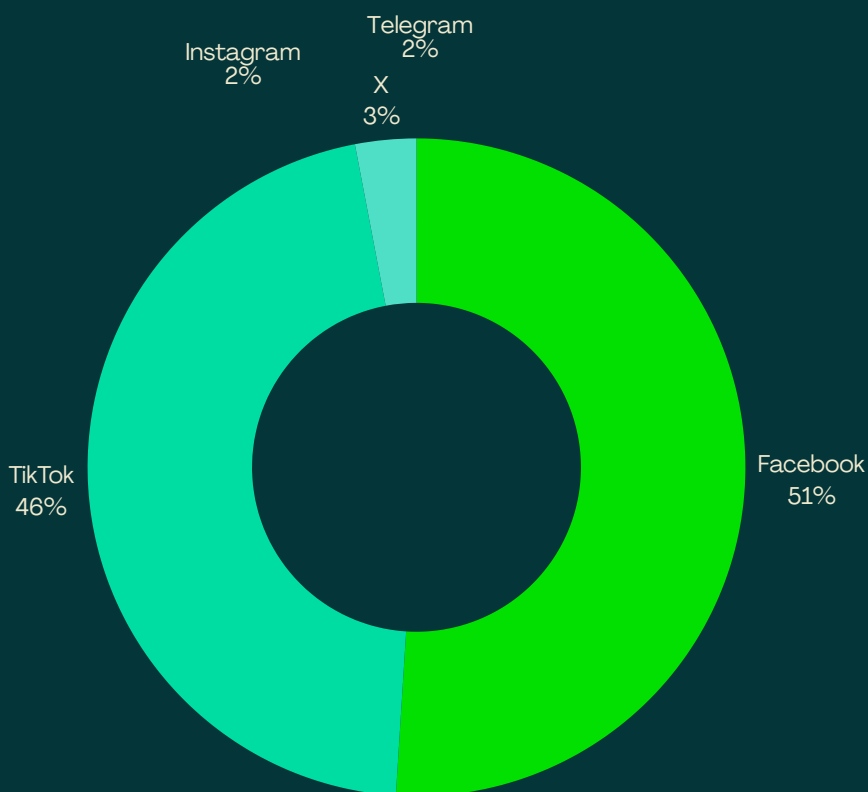
U ovom delu analiziraju se samo članci lošeg informisanja objavljeni i preneti od strane izdavača na društvenim mrežama i u ovom slučaju nisu uključene objave u drugim medijima (pravi mediji i sumnjivi portali).

Na osnovu monitoringa obavljenog tokom meseca juna, sadržaji lošeg informisanja na društvenim medijima su objavljeni na Facebook-u sa 51 %, dok je 46 % na TikToku, a zatim X sa 3 %.

Kao i prethodnih meseci (maj, april), i tokom ovog meseca (juna) nastavlja da dominira sadržaj lošeg informisanja objavljen na Facebook-u, iako uz blagi pad od 6 % (sa 57 % u maju 2024. godine na 51 % u junu 2024. godine).

U međuvremenu, loše informacije pronađene i obrađene na društvenom mediju TikTok su zabeležile značajan porast od 13 % (sa 33 % u maju 2024. godine na 46 % u junu 2024. godine). Dok je tokom ovog meseca na X platformi pronađen sadržaj lošeg informisanja.

PROCENAT OBJAVA NA
DRUŠTVENIM MEDIJIMA

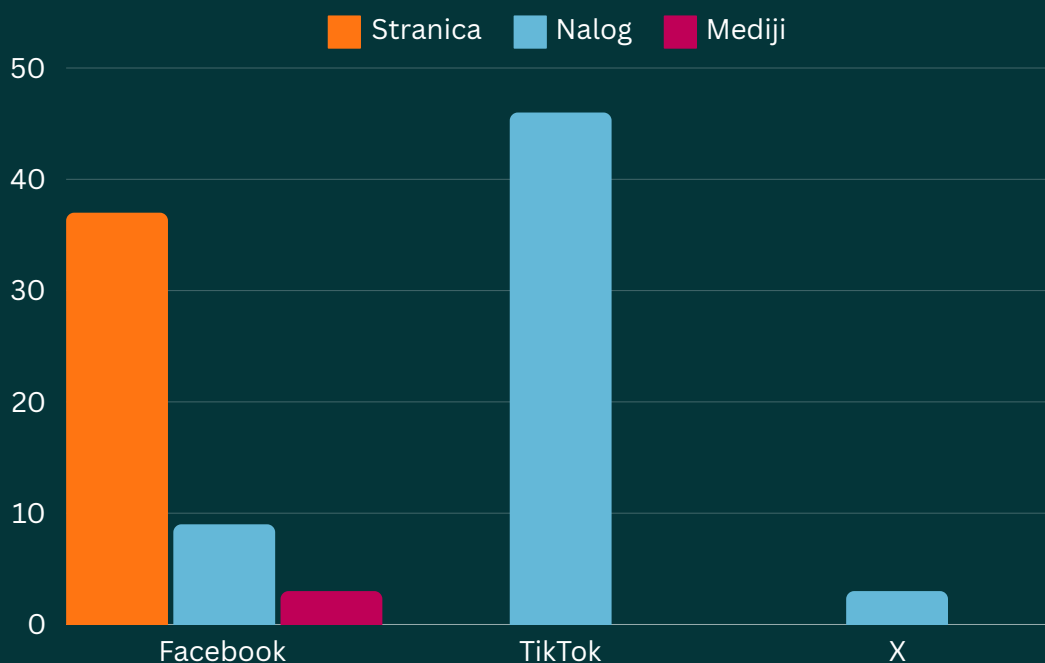
6.1

Vrste objava na društvenim medijima

Ovo merenje analizira, kroz podatke praćenja, interakciju na društvenim medijima u vezi sa objavljivanjem i prenošenjem članaka lošeg informisanja različitih izdavača na društvenim medijima. Ovo se radi preko ovih glavnih kategorija izdavača: naloga, stranica, profila, medija i kanala kojima upravljaju korisnici društvenih medija.

Na osnovu sadržaja lošeg informisanja objavljenih na društvenim medijima za mesec jun 2024. godine, najviše su objavile stranice (37 %) i nalozi (9 %) na Facebook-u, a zatim nalozi na TikTok-u (46 %). U maju su 8 % lošeg informisanja objavili mediji i grupe na Facebook-u (3%) i nalozi (3 %) na X platformi.

PROCENAT VRSTE OBJAVA NA DRUŠTVENIM MEDIJIMA

6.2

Analiza vrsta objava na društvenim medijima

U nastavku se analiziraju ove kategorije društvenih medija u odnosu na objavljivanje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja.

01. Facebook

Obmanjujući sadržaj (23 %), dezinformacije (11 %) i lažne vesti (9 %) su tri glavne kategorije po kojima su loše informacije objavljene na Facebook-u ocenjene. Društvo (23 %) i sport (14 %) su dve najveće oblasti o kojima se loše informisalo tokom juna meseca na Facebook-u. Glavne teme o kojima se najviše dezinformisalo na Facebook-u su Euro 2024 i lažne objave o lekovitim proizvodima i pozajmljivanju.

02. TikTok

Lažne vesti (26 %), dezinformacije (6 %), neprovereni sadržaji (6 %) i obmanjujući sadržaji (6 %) su kategorije koje su dominirale u proceni sadržaja lošeg informisanja. Što se tiče oblasti, politika (17 %) i bezbednost (14 %) su dve oblasti o kojima se najviše dezinformisalo na TikTok platformi. Naoružavanje KBS-a i Euro 2024 su dve teme o kojima se najviše dezinformisalo na TikToku.

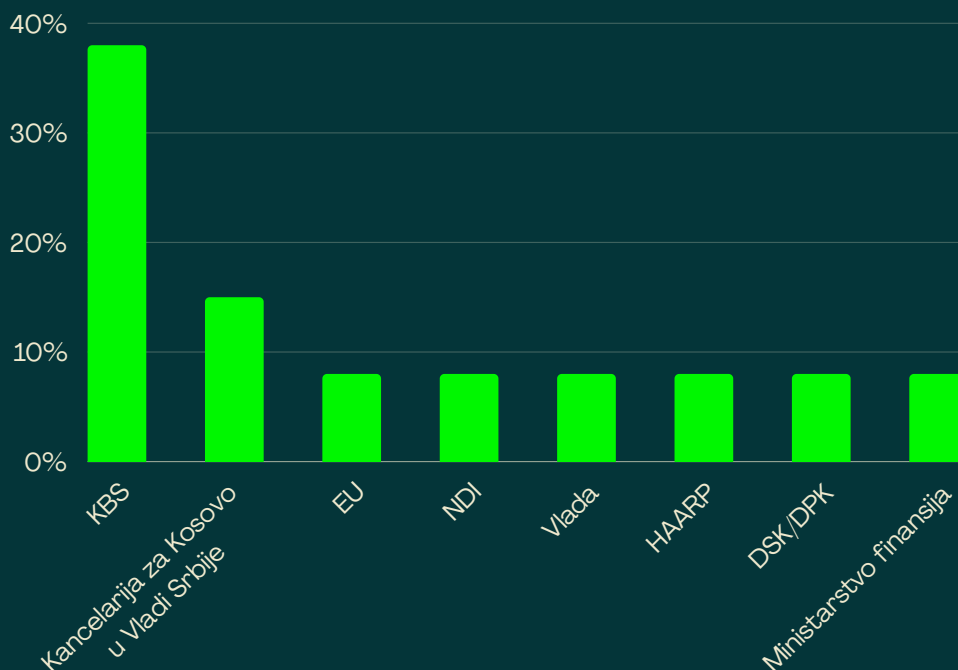
03. X

Na X platformi objavljena je dezinformacija u kojoj zvaničnik Ministarstva sporta Srbije dezinformiše o hapšenju Albanaca na Euru 2024.

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

Ovo merenje analizira podatke o kojim institucijama i ličnostima (javnim i političkim ličnostima) se najviše govorilo kroz praćenje tekstova sadržaja lošeg informisanja.

RANGIRANJE INSTITUCIJA O KOJIMA SE NAJVIŠE GOVORILO PREMA PROCENTU

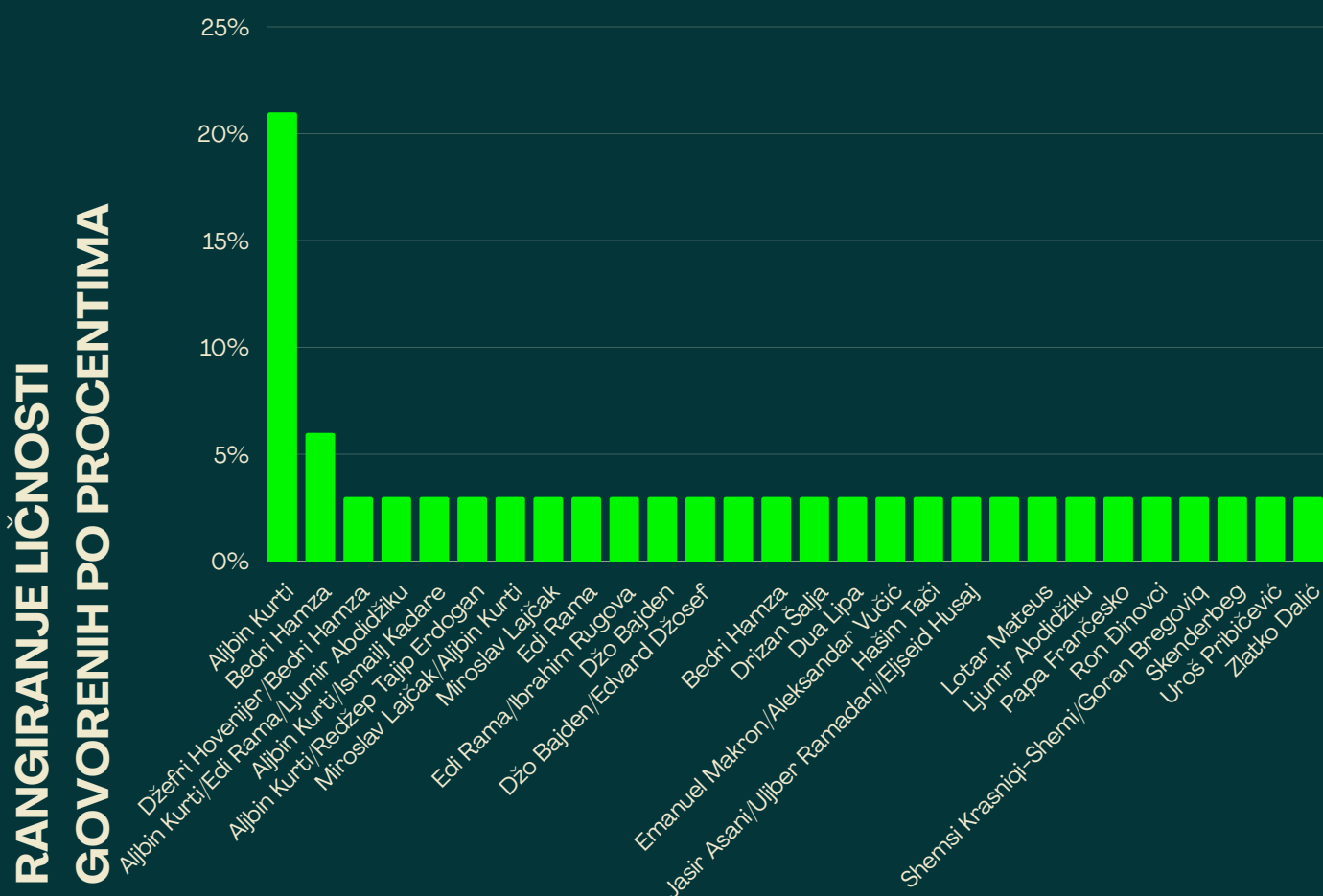
Na osnovu 65 sadržaja lošeg informisanja pronađenih i obrađenih tokom juna 2024. godine, pokazalo se da je u 13 njih pomenuto 9 različitih institucija. Među pomenutim institucijama prednjače Kosovske bezbednosne snage (KBS) i Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije.

Kosovske bezbednosne snage su pomenute u četiri sadržaja lošeg informisanja, posebno u lažnim vestima i dezinformacijama objavljenim na društvenim medijima. O ovoj ustanovi se govorilo u lažnim tvrdnjama o naoružavanju ove institucije teškom vojnom artiljerijom.

Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije je pomenuta u dva sadržaja lošeg informisanja objavljena tokom juna meseca. O ovoj Kancelariji se govorilo u teorijama zavere koje su mediji objavili na srpskom jeziku, a koje su, pozivajući se na saopštenja ove Kancelarije, neka dešavanja u naseljima sa srpskom većinom i na severu Kosova tumačili kao etnički motivisana.

O svim drugim institucijama se jednom govorilo u pronađenim i obrađenim sadržajima lošeg informisanja. O Evropskoj uniji (EU) se govorilo bez činjenica da je objavila izveštaj po kojem je Srbija odgovorna za napad u Banjskoj. Američka organizacija "The National Democratic Institute (NDI)" pominje se u lažnoj vesti

objavljenoj u medijima na albanskom jeziku sa tvrdnjom da je objavila predizborno istraživanje. O Vladi se govorilo u obmanjujućem sadržaju objavljenim na društvenim medijima kojim se tvrdilo da Vlada nudi besplatne kurseve engleskog jezika. O visokofrekventnom aktivnom auralnom istraživačkom programu poznatim kao HAARP govorilo se u teoriji zavere objavljenim na društvenim medijima uz tvrdnju da menja klimu, stvara oluje, zemljotrese i vulkane, kao i da dovodi do sušenja zemlje. O DSK/DPK se govorilo u sadržaju lošeg informisanja objavljenim na društvenim medijima sa lažnom tvrdnjom da DSK razmatra mogućnost koalicije sa DPK-om. O Ministarstvu finansija se govorilo zbog obmanjujućeg sadržaja objavljenog na društvenim medijima uz tvrdnju da ovo ministarstvo nudi beskamratne kredite osobama starijim od 35 godina.

Premijer Kosova Aljbin Kurti je ličnost o kojoj se najviše govorilo (11 dezinformacija) u kontekstu ostalih ličnosti u 33 dezinformacije u kojima se ličnosti pominju. O Kurtiju se govorilo u teorijama zavere koje su mediji objavili na srpskom jeziku uz tvrdnje da Kurti traži rat, sprema decu za rat, hapsi Srbe na Kosovu zbog podsticanja tenzija i „etničkog čišćenja“, kao i da se zalaže za „Veliku Albaniju“. O njemu se govorilo i u lažnoj vesti objavljenoj na društvenim medijima uz tvrdnju da je izjavio da su Kosovo i Turska potpisale sporazum za borbenu letelicu Kizilelma, kao i u clickbait članku objavljenim u medijima na albanskom jeziku u vezi sa snimkom Kusari – Radoičić.

O Kurtiju se govorilo i u kontekstu drugih ličnosti. Njega su povezivali sa premijerom Albanije Edijem Ramom i predsjednikom DSK-a Ljumirom Abdidžikuom u clickbait članku objavljenim u medijima uz tvrdnju da premijer Rama koristi predsjednika DSK-a Ljumira Abdidžikua kao oruđe da napadne premijera Kurtija. On se takođe pominje u lažnoj tvrdnji objavljenoj na društvenim medijima da Ismail Kadare opisuje Kurtija kao "ubicu nade na Kosovu". Kurti je pominjan i u clickbait članku objavljenim u medijima uz tvrdnju u naslovu da je sa predsjednikom Turske Redžepom Tajipom Erdoganom postignut dogovor o nabavci oružja. Premijer je pominjan i u dezinformacijama objavljenim u medijima u kontekstu emisara EU-a Miroslava Lajčaka, a tvrdilo se da je Lajčak izjavio da „Kurti prihvata nacrt statuta Zajednice“.

Druga ličnost o kojoj se najviše govorilo je kandidat Demokratske partije Kosova (DPK) za premijera Bedri Hamza. O njemu se govorilo u lažnim vestima objavljenim na društvenim medijima uz lažne tvrdnje da je Hamza obećao povećanje penzija za ratne veterane do 1.500 evra, kao i da je izjavio da je protiv ideje o otvaranju mosta na Ibru. O Hamzi se govorilo u kontekstu američkog ambasadora Džefrija Hovenijera, u lažnoj vesti objavljenoj na društvenim medijima kada se lažno tvrdilo da Hovenijer podržava Bedri Hamzu za premijera.

Metodologija

Za izradu ovog izveštaja o monitoringu korišćene su kvantitativne i kvalitativne metode.

Što se tiče kvantitativnih metoda, prvo je bazu podataka kreirao ADS/hibrid.info kako bi se razmotrili i detaljno analizirali trendovi lošeg informisanja. Preko ove baze podataka, koju redovno održavaju i ažuriraju zaposleni ADS/hibrid.info, redovno se prate članci sa sadržajem lošeg informisanja. Odabir sadržaja lošeg informisanja za tretman zasniva se na važnosti, relevantnosti, viralnosti i kontekstu. Ovi kriterijumi se utvrđuju nakon praćenja od strane tima sa iskustvom u oblasti informisanja.

To znači da su svi članci objavljeni na platformi hibrid.info smešteni u bazu podataka i ona služi kao jedan od glavnih izvora za pripremu izveštaja o monitoringu. Pored toga, metodologija korišćena za analizu podataka predstavljenih u izveštaju o monitoringu omogućava filtriranje podataka na dnevnom, nedeljnom i mesečnom nivou iu pretežno kvantitativnom obliku kako bi se jasnije razumeo fenomen dezinformisanja analiziranih članaka za ovaj jednomesečni period praćenja prema različitim kategorijama procene.

Pored toga, još jedan važan izvor za ovaj izveštaj je metodologija ADS/hibrid.info (objavljena na sajtu hibrid.info) za borbu protiv informacionog poremećaja. Metodologiju, koja se prvenstveno zasniva na kvalitativnim metodama, razvilo je stručno osoblje ADS/hibrid.info i u skladu je sa najvišim međunarodnim standardima za proveru činjenica, odnosno prema smernicama Međunarodne mreže za proveru činjenica. (IFCN). ADS/hibrid.info je punopravni član ovog međunarodnog mehanizma - IFCN.

Ovaj izveštaj o monitoringu obuhvata period od 1. do 30. juna 2024. godine u kojem su se obradilo 65 sadržaja lošeg informisanja.

Ovaj kratki monitoring izveštaj predstavlja pregled jednomesečnog stanja informisanosti (lošeg informisanja) tokom meseca juna 2024. godine, prema podacima platforme za proveru činjenica – hibrid.info.

Tokom juna 2024. godine lažne vesti su dominirale u glavnim kategorijama lošeg informisanja sa 20 %, praćeno obmanjujućim sadržajem sa 17 %, clickbait člancima sa 15 %, teorije zavere sa 12 % i dezinformacije sa 11 %. U poređenju sa majom mesecom, lažne vesti su porasle sa 10 % na 20 %, dok je obmanjujući sadržaj pao sa 19 % na 17 %. Clickbait članci i teorije zavere beleže rast, dok su dezinformacije zabeležile značajan pad sa 19 % na 11 %.

Euro 2024 i učešće albanske reprezentacije doveli su do porasta različitih informacija, uključujući i neosnovane tvrdnje o timu, igračima i navijačima, što je ovo učinilo dominantnom temom za loše informisanje tokom juna. Spekulacije o snabdevanju KBS-a oružjem, uključujući tešku artiljeriju, takođe su visoko rangirane među temama lošeg informisanja. Isto tako, incidenti u naseljima sa srpskom većinom na Kosovu korišćeni su od strane određenih kanala za stvaranje teorija zavere bez davanja konkretnih činjenica.

Tokom juna, politika je bila na prvom mestu sa 34 % sadržaja lošeg informisanja, uglavnom lažnih vesti, clickbait članaka, teorija zavere i manipulacije činjenicama, uključujući teme, kao što su izbori i Zajednica opština sa srpskom većinom. Bezbednost, koja je u maju bila prva sa 29 %, pala je na 18 % u junu, sa sadržajem uglavnom o naoružanju KSB-a i pretnjom ratom. Zbog Euro 2024, dezinformacije u oblasti sporta porasle su sa 8 % u maju na 18 % u junu, uglavnom zbog neproverenog sadržaja i dezinformacija.

Na osnovu nalaza i obrade sadržaja lošeg informisanja, sadržaji sa stranica i naloga na društvenim medijima i dalje su dominirali tokom juna, iako su pretrpeli pad od 13 % u odnosu na maj (sa 67 % na 54 %). Loše informacije objavljene u pravim medijima, kao što su informativni portali, zabeležile su porast od 13 % (sa 32 % u maju na 45 % u junu),

uglavnom zbog clickbait članaka i teorija zavere. U junu su dezinformacije na društvenim medijim uglavnom objavljivane na Facebook-u (51 %), TikToku (46 %) i X (3 %).

Na osnovu 65 sadržaja lošeg informisanja pronađenih i obrađenih tokom meseca juna 2024. godine, pokazalo se da je u 13 njih pomenuto 9 različitih institucija, među kojima su prednjačile Kosovske bezbednosne snage (KBS) i Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije. KBS se pominju u četiri sadržaja lošeg informisanja, uključujući lažne vesti i dezinformacije o njenom naoružanju, dok se Kancelarija za Kosovo u Vladi Srbije pominje u dva sadržaja, uglavnom u teorijama zavere koje su objavili srpski mediji koji su tumačili dešavanja u naseljima sa srpskom većinom i na severu Kosova kao etnički motivisana.

Premijer Kosova Aljbin Kurti je ličnost o kojoj se najviše govorilo u 33 sadržaja lošeg informisanja u vezi sa ličnostima, u 11 slučajeva. O njemu se govorilo u teoriji zavere koju su objavili srpski mediji, uključujući tvrdnje da traži rat, da hapsi Srbe da bi podstakao tenzije i da se zalaže za „Veliku Albaniju“. Kurti se takođe pominje u lažnim vestima i clickbait člancima, uključujući tvrdnje o vojnim sporazumima sa Turskom i političkim manipulacijama sa drugim ličnostima, kao što su Edi Rama i Ljuminir Abdidžiku. Druga ličnost o kojoj se najviše govorilo je kandidat Demokratske partije Kosova (DPK) za premijera Bedri Hamza. Pominjan je u lažnim vestima na društvenim medijima uz tvrdnje da je obećao povećanje penzija za veterane i protivljenje otvaranju mosta na Ibru. Hamza je takođe pominjan u kontekstu lažnih vesti u kojima se tvrdilo da ga je američki ambasador Džefri Hovenijer podržao kao premijera.

HIBRIDO.INFO